

Vilnius
universitetas

MATEMATIKOS IR INFORMATIKOS FAKULTETAS
DUOMENŲ MOKSLO IR SKAITMENINIŲ
TECHNOLOGIJŲ INSTITUTAS

JŪROS EISMO VERTINIMAS NAUDOJANT GILIUOSIUS NEURONINIUS TINKLUS

MARITIME TRAFFIC AWARENESS EVALUATION USING DEEP NEURAL NETWORKS

2020 m. spalio mėn. 1 d. – 2024 m. rugsėjo mėn. 30 d.
II – studijų metai

Doktorantas: Robertas Jurkus

Vadovas: dr. Povilas Treigys

Vilnius, 2022

TURINYS

1. Studijų plano vykdymo informacija
2. Mokslinių tyrimų ir disertacijos rengimo etapai
3. Mokslinio tyrimo rezultatai ir planai

Bendra visų studijų plano vykdymo suvestinė

Studijų metai	Egzaminai ¹		Dalyvavimas konferencijose ²		Publikacijos ³		
	Planas	Įvykdyta	Planas	Įvykdyta	Planas	Įvykdyta	Būklė ⁴
I (2020/2021)	2	2	1	1	1	1	Publikuota
II (2021/2022)	2	1	1		1		Įteikta
III (2022/2023)			2		1		
IV (2023/2024)			2		1		
Iš viso:	4	3	5	1	4	1	

¹ Nurodamas egzaminų skaičius.

² Nurodomas tarptautinių renginių, kuriuose pristatyti disertacijos rezultatai skaičius.

³ Nurodomas publikacijų, kuriuose pateikti pagrindiniai disertacijos rezultatai ir publikuoti Clarivate Analytics Web of Science referuojamuose ir turinčiuose citavimo rodiklį (Impact Factor) žurnaluose, skaičius ir būklė.

⁴ Nurodoma publikacijos, pažymėtos stulpelyje „Įvykdyta“, būklė: „Publikuota“, „Priimta“, „Įteikta“, „Įteikta (gautos pirmos recenzijos)“.

Ataskaitiniai studijų metai (II: 2021/2022)

Egzaminai

Planas	Įvykdyta	Būklė
Fundamentalieji informatikos ir informatikos inžinerijos mokslų metodai	Fundamentalieji informatikos ir informatikos inžinerijos mokslų metodai, 2022-01-28	Išlaikyta
Didžiųjų duomenų analitika		Dar neišlaikyta/neatsiskaityta

Ataskaitiniai studijų metai (II: 2021/2022)

Dalyvavimas konferencijose

Planas	Įvykdyta	Konferencijos tipas
DAMSS: 12th conference on data analysis methods for software systems, Druskininkai, Lithuania, December 2–4, 2021	R. Jurkus, P. Treigys, J. Venskus “Prediction of Vessels Trajectory Using Different Coordinate Systems”. DAMSS: 12th conference on data analysis methods for software systems, Druskininkai, Lithuania, December 2–4, 2021	T1c - Tezės tarptautinėse duomenų bazėse
Disertacijos teorinio tyrimo rezultatų pristatymas konferencijoje		22-oji studentų mokslinė konferencija „Technologijų ir verslo aktualijos“ (2022 m. lapkričio 25 d.)

Ataskaitiniai studijų metai (II: 2021/2022)

Dalyvavimas konferencijose

Planas	Įvykdyta	Konferencijos tipas
Disertacijos tyrimų pristatymas bent 2 juose kitų universitetų organizuojamuose renginiuose (2021-2024 m.)	Pranešimo pavadinimas „Polinių ir Dekarto koordinačių sistemų taikymas trajektorijos prognozavimui naudojant rekurentinius neuroninius tinklus“, Klaipėdos universitetas.	Skaitytas pranešimas renginyje „AI Lithuania Meetup Klaipėda“

Pranešimai ir kita 2022 m. vykdyta mokslinė veikla:

- Dalyvauta konkurse ir skaitytas pranešimas „**Studentų baigiamųjų darbų transporto tematika konkurse**“. Prizinės vietos laimėtojas, vandens transporto tema, pavadinimu „*LSTM giliųjų neuroninių tinklų tyrimas laivo eigos prognozavimui naudojant didžiuosius eismo duomenis*“, Susisiekimo ministerija, Vilnius, Lietuva.
- Dalyvauta renginyje „**Baltic Sea Science Day Award for Young Scientists 2022**“, tyrimo sritis: „Digital growth“, tema: „*Maritime Traffic Awareness Evaluation Using Deep Neural Networks*“, Latvijos universitetas, Norwegian Presidency 2021-2022.

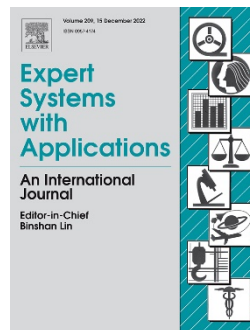
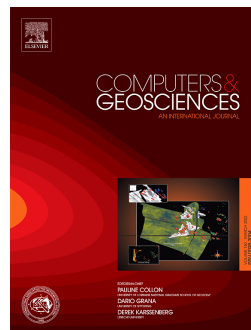
**Vilniaus
universitetas**

Ataskaitiniai studijų metai (II: 2021/2022)

Publikacijos

Planas	Įvykdyta	Būklė	Publikacijos tipas
Engineering Applications of Artificial Intelligence 		Įteikta	Turi cituojamumo rodiklį. Web of Science Category Quartile: Q1 Journal Impact Factor: 2021: 7.802

Straipsnio pateikimas kituose žurnaluose:

**Vilniaus
universitetas**

Mokslinių tyrimų ir disertacijos rengimo etapai (1)

Darbo pavadinimas	Atlikimo terminai	Pastabos
<p>Mokslinių tyrimų disertacijos tema apžvalga ir analizė (Lietuvoje ir užsienyje):</p> <ol style="list-style-type: none"> Disertacijos darbo objekto konkretizavimas. Jūros eismo būsenos sąvokos formalizavimas. Jūros eismo būsenos duomenų tyrimas. Giliaisiais rekurentiniais tinklais paremtų architektūrų ir metodologijų nagrinėjimas. Atliktos apžvalgos apibendrinimas ir pateikimas disertacijos analitinės dalies aprašyme. 	<p>2020 m. spalio mėn. – 2021 m. rugsėjo mėn.</p>	<p>Šiame etape analizuoti giliai rekurentiniai neuroniniai tinklai ir atliktas tyrimas su skirtingomis jų architektūromis: fully-connected (simple) recurrent neural network, basic (vanilla), bidirectional, stacked Long Short-Term Memory network, autoencoder, ir gated recurrent unit, siekiant prognozuoti laivo judėjimo trajektoriją jūros eisme. Tyrimo eiga ir rezultatai aprašyti mokslinėje ataskaitoje, apimtis: 15 psl. Trajektorijos prognozės gerinimui atlikti nauji eksperimentai - trajektorijos judėjimo keitimas iš poliarinės koordinačių sistemos į: atstumą ir poslinkio kampą bei Dekarto sistemą (UTM). Rezultatai sisteminami ir rengiamas straipsnis. Paraleliai eksperimentams atliekama mokslinių tyrimų apžvalga Lietuvoje ir užsienyje.</p>
<p>Mokslinio tyrimo vykdymas:</p> <p>2.1. Tyrimo metodikos sudarymas:</p> <ol style="list-style-type: none"> Pagrindžiamas temos aktualumas, nurodoma darbo problema ir suformuluojamas tikslas. Atliekamas uždavinių pasirinkimas bei formulavimas sprendžiamai problemai spręsti. Taikomos metodologijos ar tyrimo metodo pateikimas ir aprašymas. 	<p>2021 m. spalio mėn. – 2021 m. gruodžio mėn.</p>	<p>Darbo aktualumas grindžiamas augančiu jūros eismo srautu (pagal IUMI ataskaitas) ir giliojo mašininio mokymo taikymo galimybėmis, atliekant jūros eismo vertinimą.</p> <p>Keliamas tikslas – laivo eigos prognozė.</p> <p>Sudarytos ir aprašytos 4 metodologijų strategijos eksperimentinėje dalyje, kurios leidžia nustatyti laivo padėties geolokaciją, išskiriant: AIS duomenų panaudojimą su geografinėmis koordinatėmis, delta išvestinių požymių augmentacija, polinės ir Dekarto sistemų taikymą, pastaroji išreiškta universaliąja skersine projekcija (UTM).</p> <p>Mokslinių tyrimų apžvalgos, teorinių ir praktinių žinių taikymas aprašomas mokslinėje publikacijoje, apimtis: 14 psl.</p>
<p>2.2. Teorinis tyrimas:</p> <ol style="list-style-type: none"> Mokslinės ir kitos informacijos analizė ir sisteminimas. Tyrimo metodologijos sudarymas. Erdvės ir laiko duomenų tyrybos metodų taikymas jūros eismo prognozavimui. Giliojo mašininio mokymo taikymas jūros eismo būsenos analizei. 	<p>2021 m. gruodžio mėn. – 2022 m. rugsėjo mėn.</p>	<p>Mokslinės literatūros analizė pateikta mokslinės analizės įvadinėje dalyje.</p> <p>Tyrimo metodologijų taikymas validuojamas Baltijos jūros regione – skirtingais metodais tiriant pozicionavimą erdvėje ir laike.</p> <p>Tyrimo eiga ir rezultatai aprašyti mokslinėje ataskaitoje, apimtis: 17 psl.</p> <p>Papildomai atlikti tyrimai: trajektorijos įvesties ir išvesties ilgio santykio nustatymas; kardinalaus celių didinimo ir sekų maišymo įtaka prognozės tikslumui.</p>

Mokslinių tyrimų ir disertacijos rengimo etapai (2)

	Darbo pavadinimas	Atlikimo terminai	Pastabos
2.	2.3. Empirinis tyrimas: 1. Eksperimentinės dalies aprašas. 2. Egzistuojančio metodo realizavimas kuriamo metodo palyginimui. 3. Metodų modifikacijos sukūrimas. 4. Sukurtų modifikacijų eksperimentinis tyrimas ir modifikacijų palyginimas su publikuotais egzistuojančiais metodais.	2022 m. spalio mėn. – 2023 m. kovo mėn.	
	2.4. Gautų duomenų analizė, apibendrinimas, išvadų parengimas: 1. Teorinio tyrimo apibendrinimas. 2. Empirinio tyrimo apibendrinimas. 3. Rezultatų apibendrinimas, išvadų parengimas.	2023 m. kovo mėn. – 2023 m. rugsėjo mėn.	
3.	Atskirų daktaro disertacijos dalių (tyrimo metodikos, rezultatų, ginamų teiginių, išvadų, ir kt.) parengimas: 1. Tikslų, uždavinių, tyrimo metodikos, ginamųjų teiginių patikslinimas. 2. Analitinės disertacijos dalies parengimas. 3. Teorinės disertacijos dalies parengimas. 4. Eksperimentinės disertacijos dalies parengimas. 5. Bendrųjų išvadų suformulavimas.	2023 m. spalio mėn. – 2024 m. kovo mėn.	
4.	Daktaro disertacijos parengimas ir svarstymas padalinyje	2024 m. balandžio mėn.	
5.	Daktaro disertacijos gynimas	2024 m. rugsėjo mėn.	

■ Bendruosius gebėjimus stiprinančios veiklos

MOKSLINĖS INFORMACIJOS IŠTEKLIAI, PAIEŠKA, IR ĮRANKIAI (0,1 ECTS)

MOKSLINIŲ REZULTATŲ PUBLIKAVIMAS PAGAL FORMALAUS VERTINIMO REIKALAVIMUS (0,1 ECTS)

LIETUVOS AKADEMINĖ ELEKTRONINĖ BIBLIOTEKA (eLABa): autoriaus sąsaja (0.15 ECTS)

MOKSLINIŲ TYRIMŲ DUOMENŲ VALDYMO DIRBTUVĖS (0.25 ECTS)

LaTeX (1,25 ECTS)

Doktorantūros studijos

Studijų apimtis – ne mažiau nei 33 kreditai (ne mažiau kaip 3 dalykus), 3 kreditai už dalyvavimą bendruosius gebėjimus stiprinančiose veiklose.

Nuolatinės studijos: **30** / **23** ECTS

Studijų dalykai: **4** / **3**

Bendrieji gebėjimai: **3** / **1,85** ECTS

Mokslinio tyrimo rezultatai

- ❑ Jūros eismo vertinimas – prognozuojant laivo judėjimo trajektoriją;
- ❑ Mokslinės literatūros analizė (giliųjų rekurentinių tinklų ir transporto prognozavimo srityje);
- ❑ Atlikti eksperimentai Olandijos krantinės regione;
- ❑ Sudarytos metodologijų strategijos, nustatančios laivo padėties geolokaciją –
  - Geografinėmis koordinatėmis;
  - Geografinėmis koordinatėmis ir delta išvestinėmis;
  - Polinėmis koordinatėmis (skaičiuojant atstumus ir poslinkio kampus);
  - Dekarto koordinatėmis, išreikšta universaliąja skersine projekcija (UTM).
- ❑ Parengtas straipsnis publikacijai;
- ❑ Atliekama eksperimentų validacija Baltijos regione;

Dalykinė sritis

- Tarptautinė jūrų draudimo sąjunga (IUMI) skelbia, kad patiriami nuostoliai dėl įvykusių incidentų, kurių priežastys: prastai apmokyta įgula, įrangos gedimai, oro sąlygos, susidūrimai (~ 10 %)
- 2020 m. jūrų draudimo įmokos buvo 30,0 mlrd. USD t.y. 6,1 proc. daugiau nei 2019 m.
- Pagal verslo sritį kroviniai ir toliau sudarė didžiausią dalį:
57,2 proc.

Problematika

Prognozuojant laivo plaukimo eigą būtų galima įvertinti susidūrimo riziką ar pastebėti neįprastą eismą

Objektas

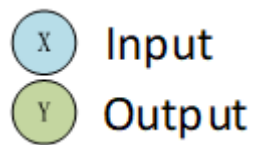
Jūros eismo duomenimis apmokyti gilieji rekurentiniai neuroniniai tinklai

Tikslas

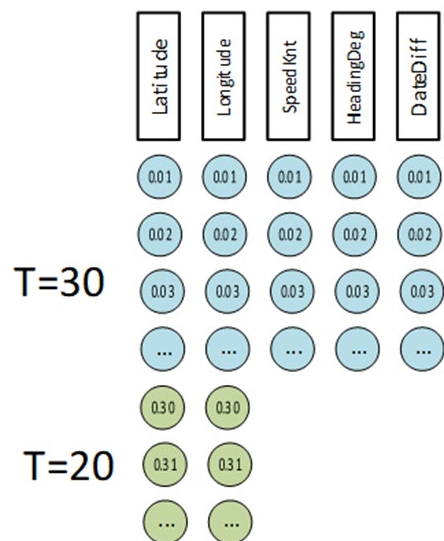
Ištirti giliuosius rekurentinius neuroninius tinklus jūros eismo būsenos stebėsenai – laivo eigos prognozavimui

Eksperimentai

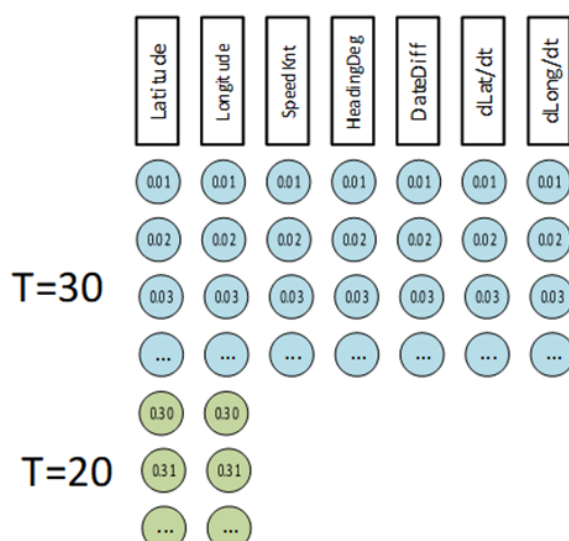
- Naudotos architektūros: dvikryptis LSTM, GRU ir AE
- Duomenų struktūros ir tinklų apmokymo metodai

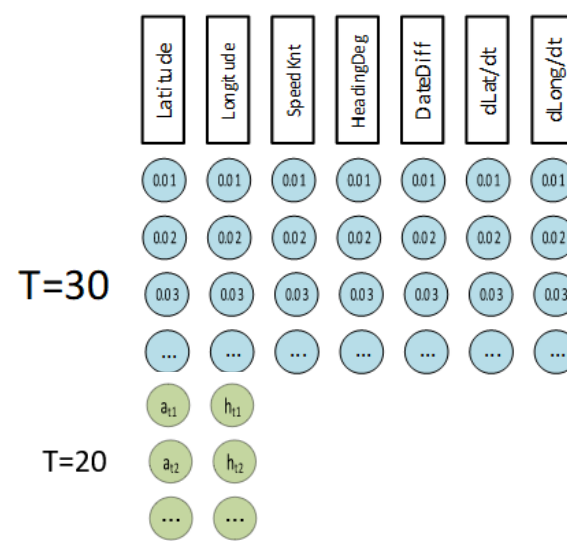
Exp. A: koordinatės

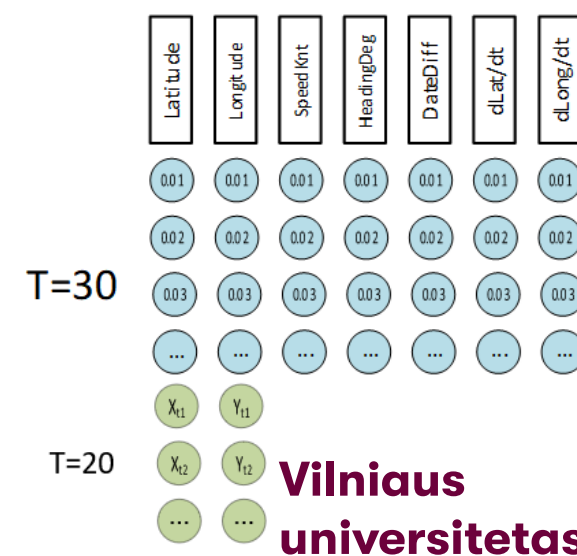
Exp. B: delta reikšmės

Exp. C: kampas ir atstumas

Exp. D: UTM (skirtumas)

Geografinė koordinacijų sistema

- World Geodetic System 1984 (WGS-84)
- Laivo požymiai: platuma; ilguma; greitis; plaukimo kryptis; laiko žingsnių skirtumas; **delta platuma; delta ilguma**

A

$$X_i = \begin{bmatrix} x_i^{(1,1)} & x_i^{(1,2)} & \dots & x_i^{(1,n)} \\ \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_i^{(t,1)} & x_i^{(t,2)} & \dots & x_i^{(t,n)} \end{bmatrix}$$

B

$$X_i = \left[\begin{array}{cccc|cc} x_i^{(1,1)} & x_i^{(1,2)} & \dots & x_i^{(1,n)} & \delta lat_i^{(1,n+1)} & \delta long_i^{(1,n+2)} \\ \dots & \dots & \dots & \dots & \dots & \dots \\ x_i^{(t,1)} & x_i^{(t,2)} & \dots & x_i^{(t,n)} & \delta lat_i^{(t,n+1)} & \delta long_i^{(t,n+2)} \end{array} \right]$$

$$X_{\Delta t} = t_s - t_{s-1}$$

$$X_{\delta Lat} = \frac{X_{Lat,s} - X_{Lat,s-1}}{X_{\Delta t}}$$

$$X_{\delta Lon} = \frac{X_{Lon,s} - X_{Lon,s-1}}{X_{\Delta t}}$$

$$Y_i = \begin{bmatrix} y_i^{(1,1)} & y_i^{(1,2)} \\ \dots & \dots \\ y_i^{(k,1)} & y_i^{(k,2)} \end{bmatrix}$$

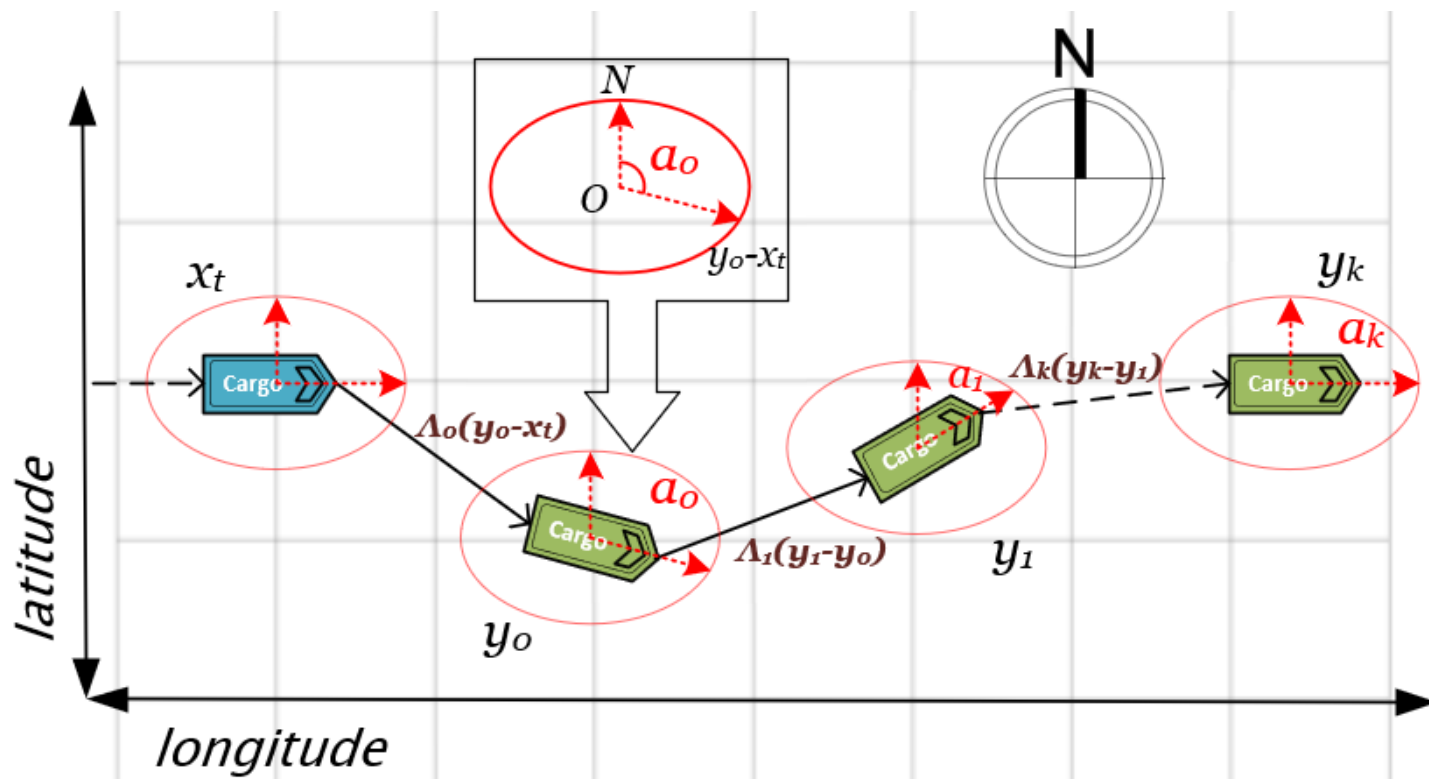
$$FLAT(Y_i) = \left\{ y_i^{(1,1)} \quad y_i^{(1,2)} \quad y_i^{(2,1)} \quad \dots \quad y_i^{(k \times 2)} \right\}$$

Polinė koordinačių sistema

- Haversino atstumo ir azimutinio kampo transformacija
- Viena iš pagrindinių vandenyno navigacijos lygčių (naudoja ir kiti GPS įrenginiai)
- Atstumui tarp dviejų taškų rutulyje generuoti (platumą ir ilgumą bei rutulio skersmenį)

R = 6372800 # Earth radius in meters

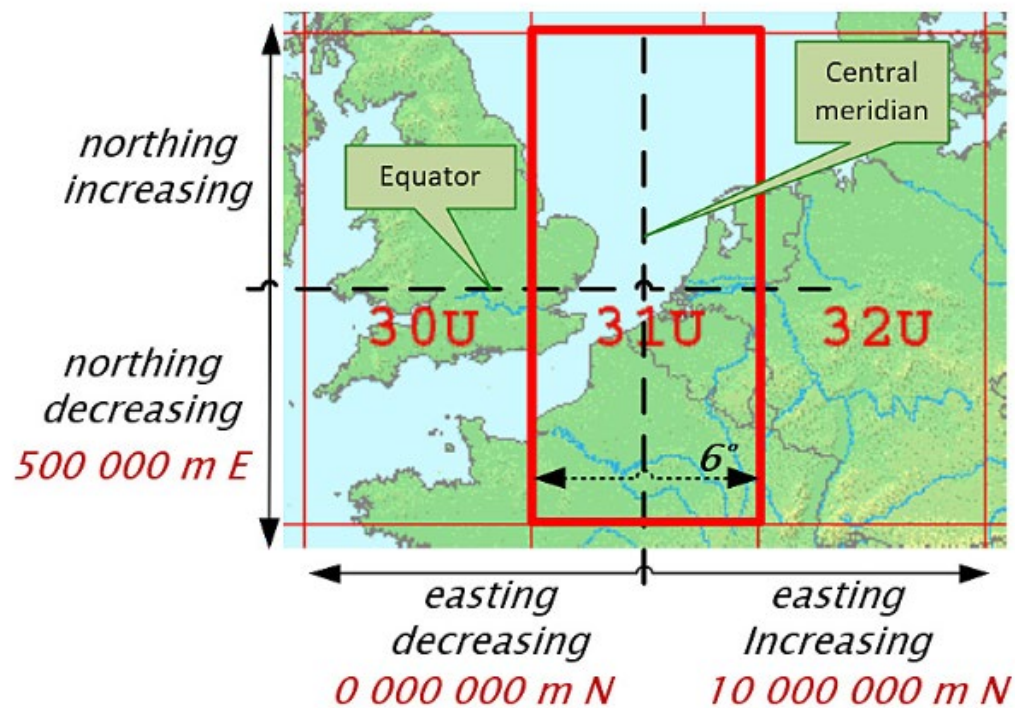

C

$$Y_i = \begin{bmatrix} y_i^{(1, \Lambda_0)} & y_i^{(1, a_0)} \\ y_i^{(2, \Lambda_1)} & y_i^{(2, a_1)} \\ \dots & \dots \\ y_i^{(k, \Lambda_{k-1})} & y_i^{(k, a_{k-1})} \end{bmatrix}$$

Dekarto koordinacijų sistema

- Universalioji skersinė projekcija (angl. Universal Transverse Mercator, UTM)
- UTM sistema padalija Žemę į 60 zonų, kurių kiekvienos plotis yra 6 ° ilgumos
- Kiekviena zona turi centrinį dienovidinį, kurio vertė ~ 500 000 metrų

D

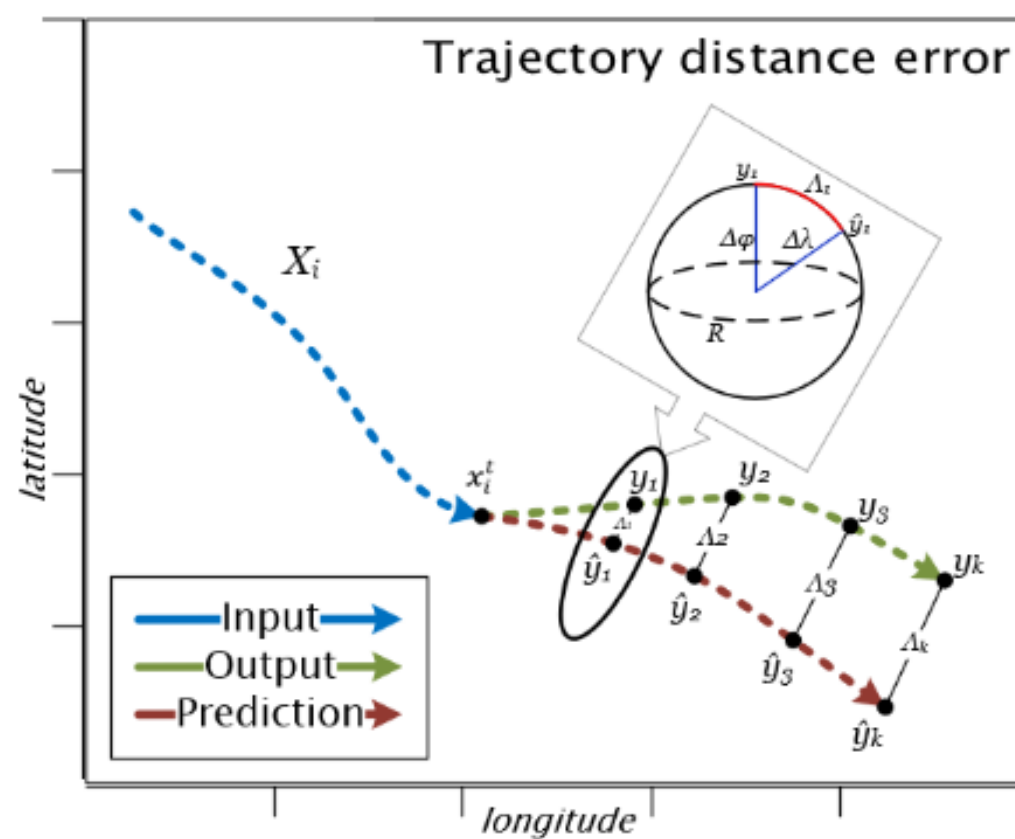
$$Y_i = \begin{bmatrix} (1, east_0^x) & (1, north_0^y) \\ y_i & y_i \\ (2, east_1^x) & (2, north_1^y) \\ y_i & y_i \\ \dots & \dots \\ (k, east_{k-1}^x) & (k, north_{k-1}^y) \\ y_i & y_i \end{bmatrix}$$

Vilniaus
universitetas

Rezultatų vertinimas

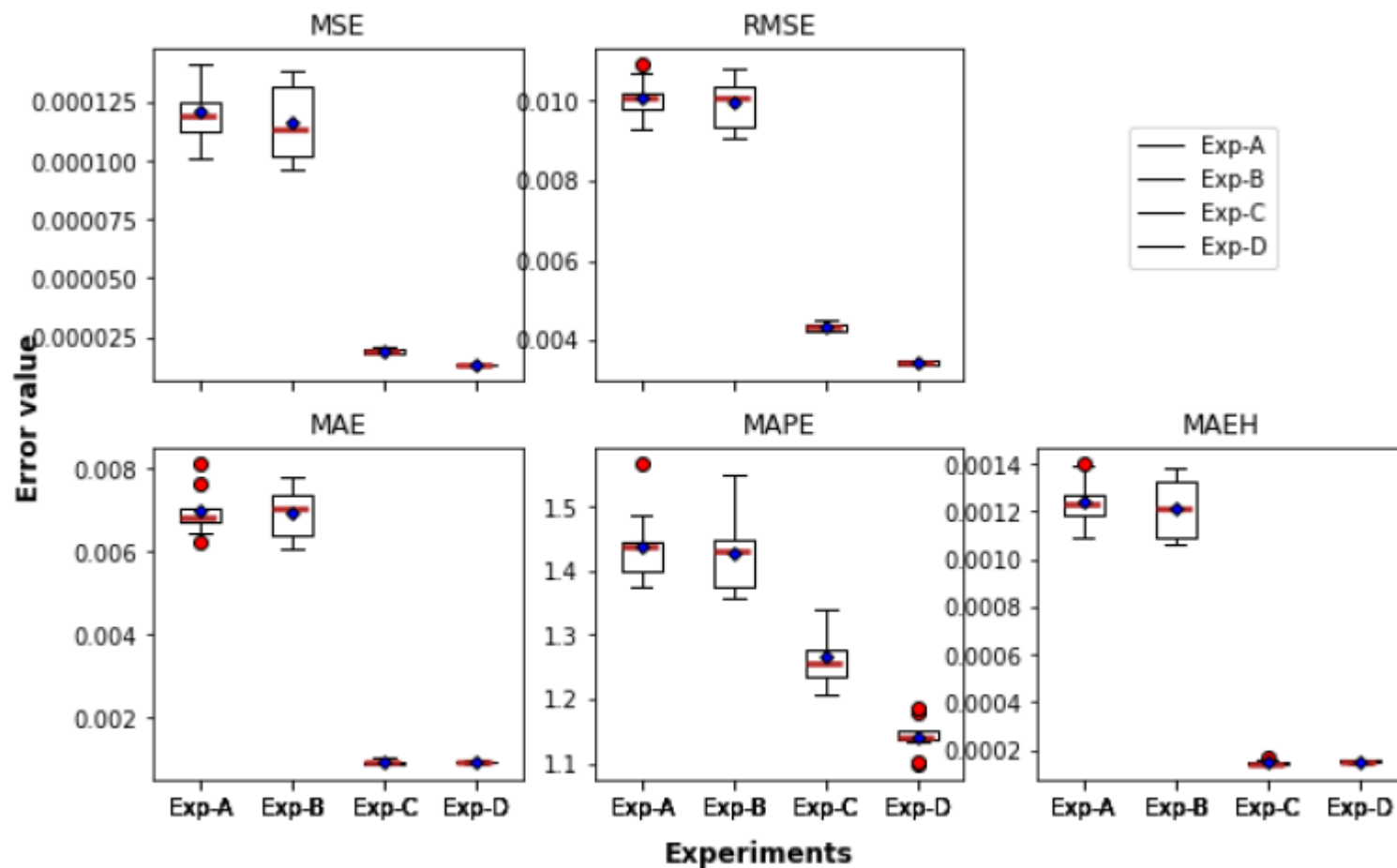
- MAEH – vidutinė haversinio atstumo absoliučioji paklaida
- Paskaičiuotas tikrosios ir prognozuojamos trajektorijos atstumo paklaida (haversinės funkcijos atstumu):

$$MAEH = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n |havarsine(y_i - \hat{y}_i)|$$

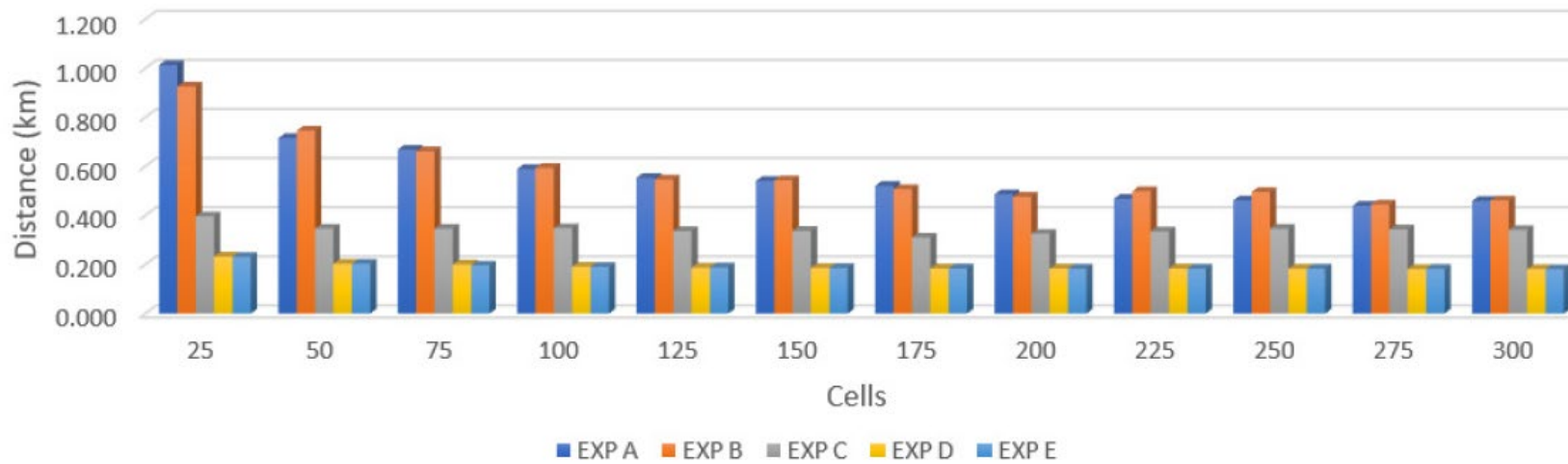
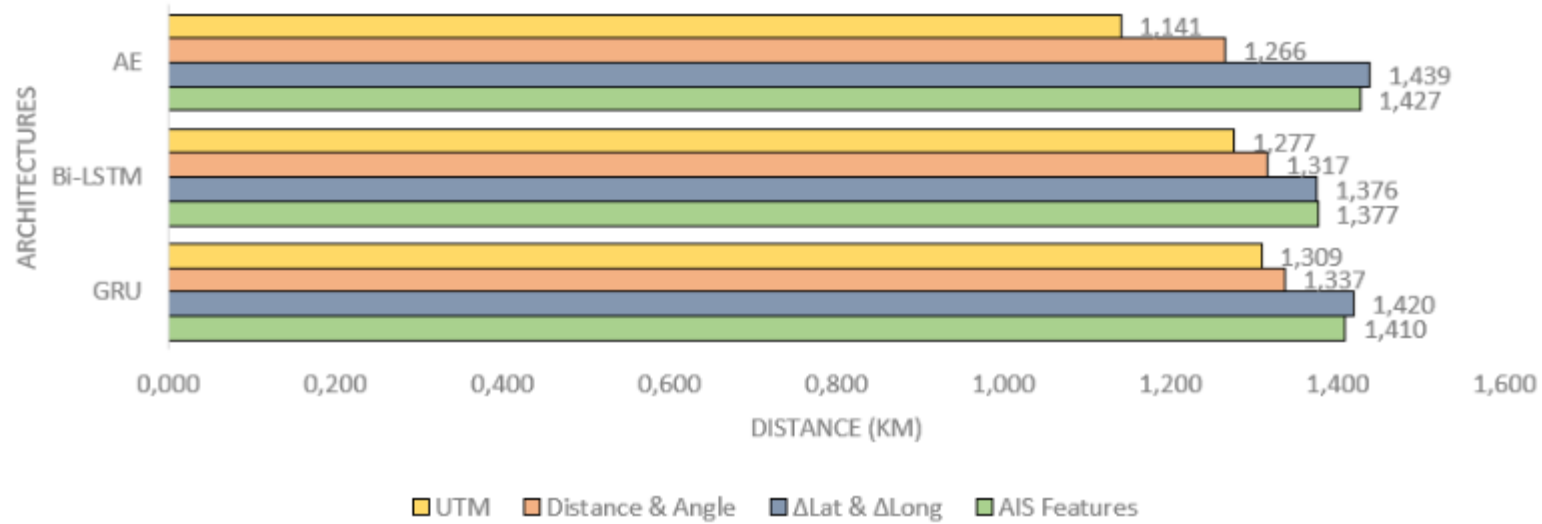

Regresijos įvertinimo metrikos

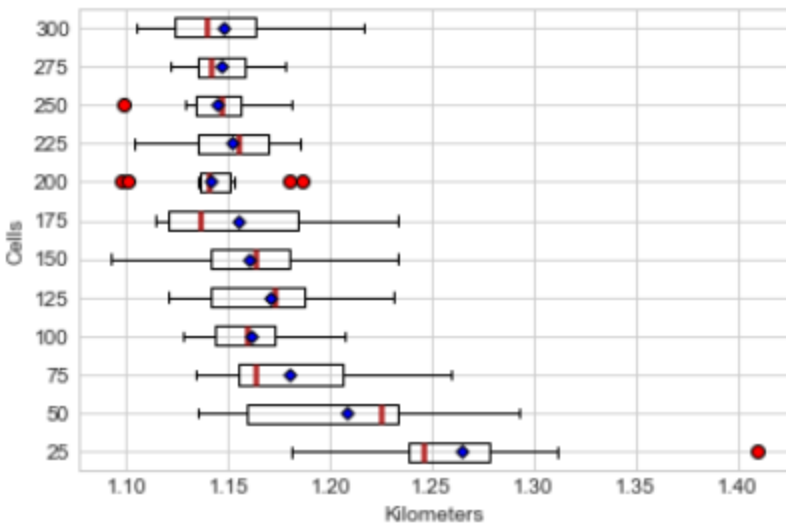
- Naudotos klasikinės klaidos skaičiavimo funkcijos: MSE, RMSE, MAE, MAPE palyginimui su MAEH funkcija.

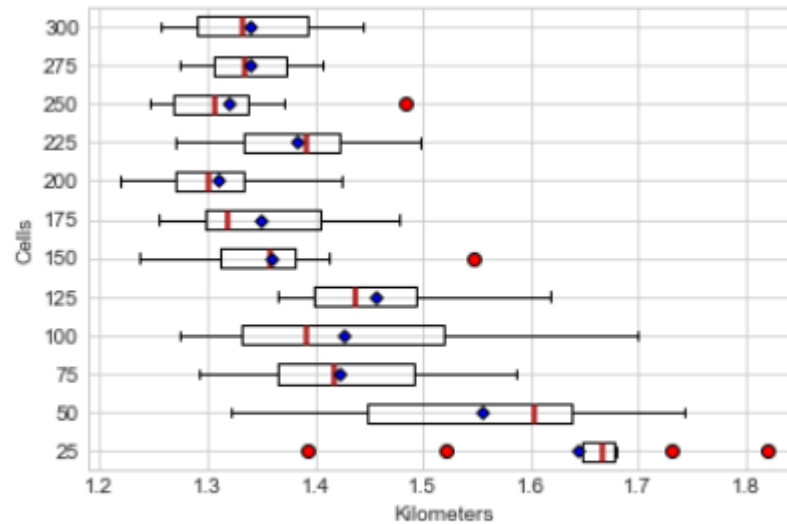
Rezultatai

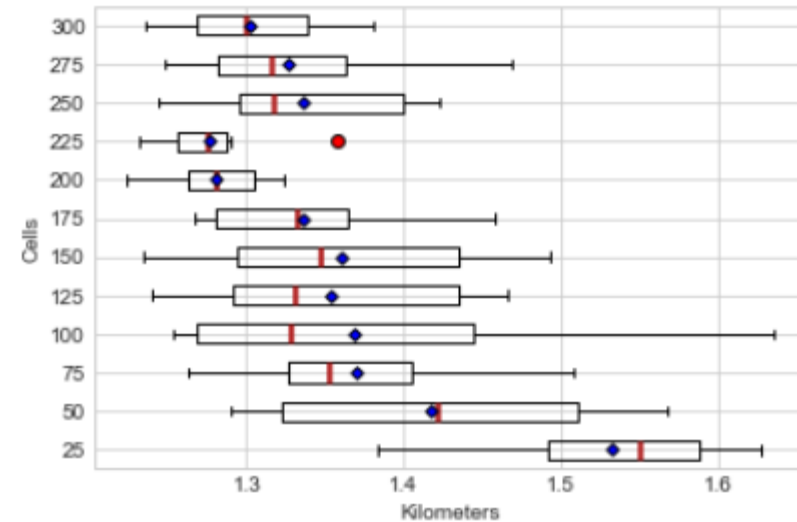
UTM (D) eksperimento statistika

(a) Autoencoder MAEH distance.

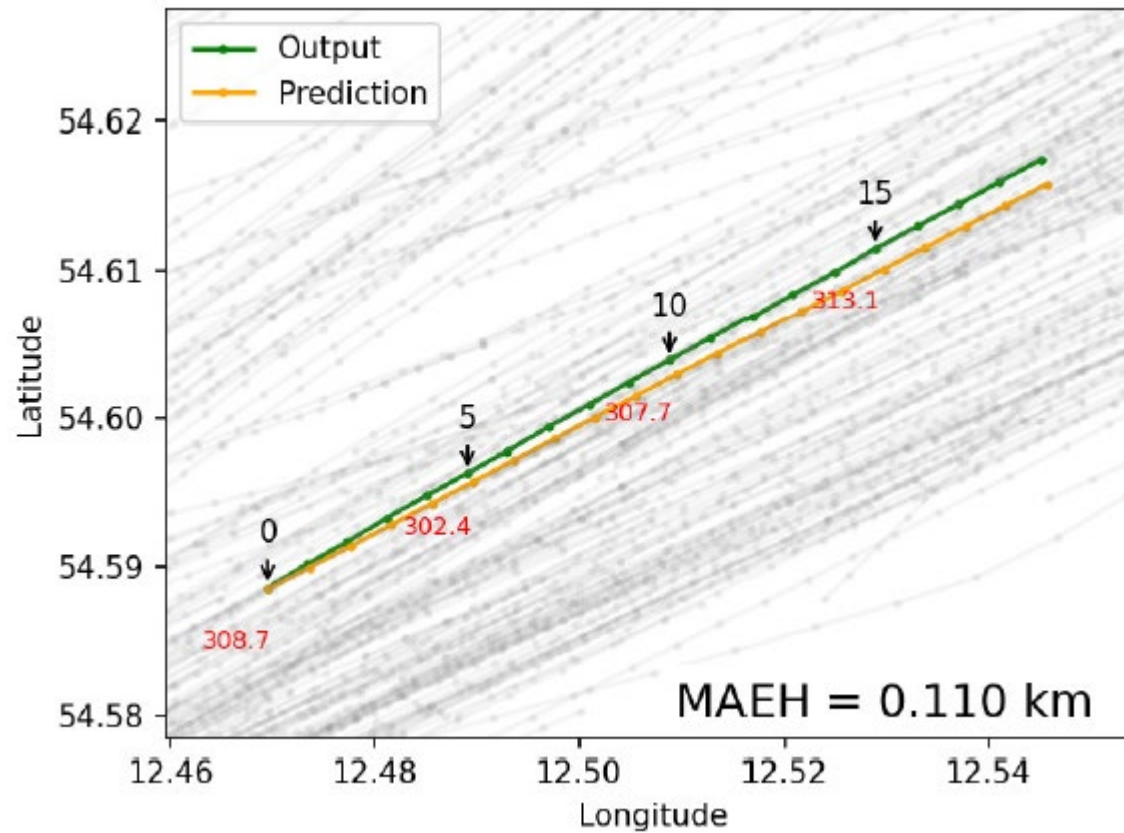

(c) Gated recurrent unit MAEH distance

(b) Bi-directional LSTM MAEH distance

Laivo judėjimo prognozė atsitiktinėje trajektorijoje

Mokslinio tyrimo planai

- ❑ Trajektorijos įvesties ir išvesties ilgio santykio nustatymas;
- ❑ Kardinalaus celių didinimo ir sekų maišymo įtaka prognozės tikslumui.

- ❑ Idėja: analizuoti laivų susidūrimo rizikas ir prevencinius modelius;
- ❑ Prognozės tikslumo gerinimas, susijusių architektūrų bei metodologijų analizė;
- ❑ Kitų laivo tipų įtraukimas į duomenų rinkinį (įvertinimas kvartiliais);
- ❑ Trajektorijų klasifikacija pagal plaukimo kryptį;
- ❑ Vykdomi kiti studijų plane užsibrėžti tikslai:
  - ❑ Numatyta konferencija TransNav 2023.

Vilnius
universitetas

Ačiū už dėmesį.

Robertas Jurkus

Doktorantas

robertas.jurkus@mif.vu.lt